

Dr Anna Tunia

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej w 25-lecie promulgacji Kodeksu Prawa Kanonicznego

Łódź, 3-4 września 2008 roku

W dniach 3-4 września 2008 r. w gmachu Wyższego Seminarium Duchownego w Łodzi odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa połączona z corocznym zjazdem Stowarzyszenia Kanonistów Polskich. Konferencja zorganizowana została dla uczczenia 25-tej rocznicy promulgacji Kodeksu Prawa Kanonicznego oraz złożenia hołdu Janowi Pawłowi II i wyrażenia głębokiej wdzięczności osobom uczestniczącym w pracach nad redakcją tego zbioru. Organizatorami konferencji byli arcybiskup Władysław Ziółek – metropolita łódzki oraz ks. prof. dr hab. Józef Krukowski, prezes Stowarzyszenia Kanonistów Polskich. W konferencji uczestniczyło kilkudziesięciu wybitnych prawników-kanonistów z Polski, Włoch, Czech i Białorusi, wśród których m. in. zaproszeni zostali: J.E. kard. Zenon Grocholewski, prefekt Kongregacji Wychowania Katolickiego, J.E. kard. Józef Glemp, prymas Polski, J.E. bp Juan Ignacio Arrieta Ochoa de Chinchetru, sekretarz Papieskiej Rady ds. Tekstów Biblijnych oraz J.E. bp Antoni Dziemianko z Białorusi. Uczestnikami konferencji byli także biskupi, rektorzy uczelni katolickich, dziekani

i wykładowcy wydziałów prawa, pracownicy kurii i sądów kościelnych, a także studenci prawa kanonicznego. Przedmiotem obrad stały się aktualne problemy prawno-kanoniczne, jakie zaistniały w aspekcie odnowy Kościoła katolickiego po Soborze Watykańskim II.

Otwarcia konferencji oraz powitania przybyłych gości dokonali abp dr Władysław Ziółek oraz ks. prof. Józef Krukowski. Jako główny organizator konferencji – ks. prof. J. Krukowski na wstępie stwierdził, że jest ona przede wszystkim „okazją do głębszej refleksji na temat funkcji, jaką spełnia nowy kodeks w odnowie Kościoła zapowiedzianej jeszcze przez Jana XXIII i kontynuowanej przez kolejnych papieży”. Dodał też, iż „w kontekście historycznym promulgacja kodeksu dokonana przez Jana Pawła II w 1983 r. była jego odpowiedzią na wyzwanie, jakim było wzrastające w Kościele, zwłaszcza na Zachodzie, zjawisko kryzysu. Nowy kodeks prawa kanonicznego okazał się skutecznym instrumentem w przywracaniu ładu w Kościele powszechnym”. Konkludując wyjaśnił, iż spotkanie to poświęcone jest dwóm kwestiom: „pierwsza

to problem recepcji prawdy o Kościele jako wspólnocie, druga – ustalenie zasad relacji między Kościołem powszechnym a Kościołem partykularnym”.

W pierwszym dniu konferencji odbyły się dwie sesje naukowe. Sesji pierwszej przewodniczył J.E. bp dr Ireneusz Pękalski. W jej ramach wygłoszone zostały cztery referaty. Pierwszy z nich zatytułowany „*Nauczanie prawa kanonicznego*” wygłosił kard. dr Zenon Grocholewski, prefekt Kongregacji Wychowania Katolickiego. W wystąpieniu swoim przypomniał historię nauki prawa kanonicznego poczynając od ogłoszenia w 1917 r. poprzedniego kodeksu prawa kanonicznego. Zauważył też, iż obecnie studiowanie prawa kanonicznego jest trudniejsze, niż przed promulgacją kodeksu Jana Pawła II. Trudności te związane są przede wszystkim z brakiem znajomości języka łacińskiego przez współczesną młodzież podejmującą studia kanoniczne. Poprzednio studia w zakresie prawa kanonicznego podejmowali zasadniczo tylko kapłani, którzy mieli odpowiednie przygotowanie teologiczne i posiadali dobrą znajomość łaciny. Sytuacja zmieniła się po Soborze Watykańskim II, gdy na studia kanoniczne zaczęto przyjmować kandydatów ze słabą znajomością tego języka lub w ogóle bez jej znajomości. Obecnie – aby podnieść jakość studiów stawiane są wyższe wymagania zarówno wobec katedr prawa kanonicznego, jak i studentów tego kierunku. Przede wszystkim osoby świeckie, które nie mają wcześniejszego przygotowania teologicznego, muszą kształcić się dłużej, niż osoby duchowne studiujące ten kierunek, a poza tym łacina musi być nauczana podczas wszystkich trzech cykli studiów, tak by kończąc trzeci

cykl, student znał na tyle język łaciński, aby mógł samodzielnie badać teksty źródłowe. Podsumowując kardynał dodał, iż „zmiany te stwarzają warunki, aby nauczanie prawa kanonicznego było skuteczne i odpowiadało naturze Kościoła”.

Po wystąpieniu kard. Z. Grocholewskiego miała miejsce dyskusja, w której dyskutanci podnosili przede wszystkim, iż obecnie bardzo niewiele osób świeckich chce studiować prawo kanoniczne z uwagi na fakt, iż po zakończeniu takich studiów nie mogą podjąć pracy zgodnej ze swoim wykształceniem.

Drugi referat sesji przedpołudniowej pt. „*Rola Papieskiej Rady do spraw Tekstów Prawnych*” wygłosił bp prof. dr Juan Ignatio Arrieta Ochoa de Chinchetru, sekretarz Papieskiej Rady ds. Tekstów Prawnych. W swoim wystąpieniu przybliżył działalność i tryb funkcjonowania Rady w historii oraz obecnie. Przedstawił zadania, jakie wypełnia Rada. Ujął je w cztery kategorie: interpretacja autentyczna tekstów, kontrola i ochrona aktów prawnych, ocena zgodności norm, które zostały promulgowane przez niższego ustawodawcę i pełnienie funkcji doradczych. Po wystąpieniu bpa Arriety miała miejsce kolejna dyskusja z udziałem obecnych gości.

Kierownictwo sesji popołudniowej pierwszego dnia konferencji powierzono bp Antoniemu Dziemianko, który zaprosił do przedstawienia swoich przedłożeń dwóch referentów: ks. prof. dr. hab. Józefa Krukowskiego (KUL, UKSW) oraz ks. prof. dr. hab. Jana Dyducha (PAT). Jako pierwszy głos zabrał ks. prof. J. Krukowski, który wygłosił referat pt. „*Prawo powszechne a prawo partykularne Kościoła w Polsce. Konferencja Episkopatu i synody*”. Referat

rent zwrócił w nim główną uwagę na zasady relacji między prawem Kościoła powszechnego a prawem partykularnym, czyli prawem stanowionym przez biskupów. Odniósł ten problem także do działań Konferencji Episkopatu oraz synodów. Natomiast ks. prof. J. Dyduch w referacie pt. *„Podstawowe prawa i obowiązki wiernych w kodeksie Prawa Kanonicznego i prawie partykularnym”* omówił poszczególne kategorie praw i obowiązków, jakie nakłada na wiernych świeckich i duchowych prawodawca kościelny. Po wygłoszonym referacie uczestnicy konferencji udali się do Bazyliki Archikatedralnej, gdzie w koncelebrze odprawiona została Msza św. pod przewodnictwem kard. Zenona Grocholewskiego. Po jej zakończeniu miało miejsce walne zebranie Stowarzyszenia Kanonistów Polskich.

W drugim dniu zjazdu kanonistów odbyły się kolejne dwie sesje naukowe, w czasie których wygłoszonych zostało pięć referatów. Podczas sesji przedpołudniowej, której przewodniczył bp dr hab. Tadeusz Płoski, prof. UWM – jako pierwszy, referat pt. *„Ochrona sądowa praw wiernych”* przedstawili bp dr hab. Andrzej Dzięga, prof. KUL i ks. dr hab. Tomasz Rozkrut, prof. PWT. Referenci zwrócili w nim uwagę przede wszystkim na jakość sądowej ochrony praw wiernych. Następnie głos zabrał ks. dr hab. Grzegorz Leszczyński, prof. UKSW, który w referacie zatytułowanym *„Sprawiedliwość administracyjna w Kościele”* analizował na ile obecny system gwarantuje właściwą ochronę praw wiernych. Zastanawiał się, czy brak sądowej kontroli nad aktami administracyjnymi nie stanowi uszczerbku dla systemu sprawiedliwości administracyjnej. Trzeci referat tej sesji przedstawił ks. dr

Mirosław Sitarz (KUL). W wystąpieniu swoim zatytułowanym *„Struktury kolegialne w kościele partykularnym”* referent zauważył, iż w polskich diecezjach, w porównaniu z badaniami sprzed dziesięciu lat nastąpił bardzo duży postęp zarówno, gdy chodzi o liczbę organów, jak i liczbę i jakość statutów i regulaminów, które dla nich powstają. Podkreślił, iż najintensywniej obecnie rozwijają się kapituły katedralne i kolegiackie, zwłaszcza w najmłodszych diecezjach. Negował natomiast fakt, że w przypadku zespołu proboszczów-konsultorów, organ ten istnieje tylko w trzynastu diecezjach. Postulował zatem, aby stan ten nie tylko niezwłocznie uzupełnić, ale ponadto, aby stworzyć odpowiednie lokalne przepisy, które regulowałyby sposób działania tych organów w diecezjach. Po referacie ks. dr M. Sitarza zarządzona została przerwa.

Ostatnią sesję obrad kanonistów otworzył i jej przewodniczył bp Andrzej Dzięga. W jej ramach referaty swoje zaprezentowali: ks. dr Zbigniew Tracz (wicekanclerz kurii łódzkiej) oraz ks. prof. dr hab. Edward Górecki (PWT Wr.). Ks. dr Z. Tracz przedłożył referat pt. *„Przynależność do Kościoła katolickiego”*, w którym przedstawił propozycję sposobu postępowania w przypadku chęci wystąpienia przez wiernych z Kościoła katolickiego. Proponował, aby w odniesieniu do takich ludzi, stosować środki, które mogłyby odwrócić ich od powziętej decyzji. Jednym z nich powinna być otwarta i życzliwa rozmowa duszpasterska dotycząca zwłaszcza motywów wystąpienia z Kościoła. Jej celem miałyby być odkrycie na nowo wartości niesionych przez Kościół. Referent wyjaśnił, iż nie wszystkie próby wystąpienia mają charakter apostazji, a często

wynikają z niewiedzy ludzi, którzy chcą taką decyzję wprowadzić w życie. Ostatni referat pt. „*Parafia terytorialna i personalna w Kodeksie Prawa Kanonicznego i prawie polskim*” przedstawił ks. prof. E. Górecki. Przybliżył on

znaczenie tych dwóch instytucji oraz funkcji, jakie spełniają one w prawie Kościoła katolickiego i w świetle norm państwowych. Po jego wystąpieniu dokonano krótkiego podsumowania i zamknięcia obrad.

NOTA O AUTORZE

Dr Anna Tunia, adiunkt w Katedrze Prawa Publicznego, Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Gospodarce KUL w Stalowej Woli